

C-53/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. február 3.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bundesgerichtshof (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. december 19.

Felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél:

Hengstenberg GmbH & Co. KG

A felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű fél:

Spreewaldverein e.V.

Az alapeljárás tárgya

A „Spreewälder Gurken” földrajzi eredetmegjelölés, a termékleírás módosítása iránti kérelem

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog, különösen az 1151/2012/EU rendelet 49. cikkének (3) és (4) bekezdése értelmében vett „jogos érdek” fogalom értelmezése; EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) A termékleírás nem kisebb jelentőségű módosítására irányuló eljárásban elegendő lehet-e valamely természetes vagy jogi személy bármely tényleges vagy esetleges, valószínűtlennek nem tekinthető gazdasági érintettsége ahhoz, hogy megalapozza a kérelemmel szembeni felszólaláshoz vagy a kérelem tárgyában hozott kedvező határozattal szembeni jogorvoslathoz

szükséges, a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló, 2012. november 21-i 1151/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdésével és (4) bekezdésének második albekezdésével összefüggésben értelmezett 53. cikke (2) bekezdésének első albekezdése értelmében vett „jogos érdek”?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

A termékleírás nem kisebb jelentőségű módosítására irányuló eljárásban (csak) azon gazdasági szereplők rendelkeznek az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdésével és (4) bekezdésének második albekezdésével összefüggésben értelmezett 53. cikke (2) bekezdésének első albekezdése értelmében vett jogos érdekekkel, amelyek hasonló termékeket vagy élelmiszereket állítanak elő, mint azok a gazdasági szereplők, amelyek számára valamely, oltalom alatt álló földrajzi jelzést bejegyeztek?

3) A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

a) Az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdésével és (4) bekezdésének második albekezdésével összefüggésben értelmezett 53. cikke (2) bekezdésének első albekezdése értelmében vett jogos érdekre vonatkozó követelmények tekintetében különbséget kell-e tenni egyfelől az 1151/2012/EU rendelet 49–52. cikke szerinti bejegyzési eljárás, másfelől pedig az 1151/2012/EU rendelet 53. cikke szerinti, a termékleírás módosítására irányuló eljárás között, és

b) ennél fogva a termékleírás nem kisebb jelentőségű módosítására irányuló eljárásban az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdésével és (4) bekezdésének második albekezdésével összefüggésben értelmezett 53. cikke (2) bekezdésének első albekezdése értelmében vett jogos érdekekkel csak azok a termelők rendelkeznek, akik a földrajzi területen a termékleírásnak megfelelő termékeket állítanak elő, vagy konkrétan ilyen termékek előállítását tervezik, így a máshol letelepedett termelők eleve ki vannak zárva a jogos érdekre való hivatkozásból?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az oltalom alatt álló földrajzi jelzésekre (OFJ) vonatkozó rendelkezések, amelyeket jelenleg a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló, 2012. november 21-i 1151/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben szabályoznak, hivatkozás az 5., 49. és 53. cikkre

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz) (a védjegyek és más megkülönböztető megjelölések oltalmáról szóló törvény, védjegy törvény), 130–133. §

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A „Spreewälder Gurken” megjelölés 1999. március 19. óta – friss és feldolgozott zöldségre vonatkozó, oltalom alatt álló földrajzi jelzéseként – be van jegyezve az oltalom alatt álló eredetmegjelöléseknek és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéseknek az Európai Bizottság által vezetett nyilvántartásába.
- 2 A bejegyzés iránti kérelemben többek között az szerepelt, hogy a feldolgozott termék több mint 70%-ban olyan uborkából áll, amelyet a spreewaldi gazdasági térségben ellenőrzött és integrált termesztéssel állítanak elő, összetevőként – az ízesítéstől függően – friss hagymát, friss kaprot és fűszernövényeket, valamint tormát használnak, és a spreewaldi gazdasági térségben történő feldolgozás különös jelentőséggel bír, mivel ott biztosíthatók a hagyományos tartósítási és feldolgozási módszerek.
- 3 Az oltalom alatt álló földrajzi jelzést a „Spreewälder Gurken g.g.A.” valamennyi termelőjének tagságával működő kérelmező (és a felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű fél) kezeli. A kérelmező 2012. február 18-án a termékleírás módosítását kérte a Deutsches Patent- und Markenamt-nál (német szabadalmi és védjegy hivatal, Németország). A módosítás elsősorban arra vonatkozik, hogy megengedett legyen további adalékanyagok, valamint tartósítószer használata.
- 4 A termékleírás módosítása iránti kérelmet a 2014. augusztus 22-i Markenblattban tették közzé. A 2014. október 16-i beadványával a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél felszólalással élt. A német szabadalmi és védjegy hivatal a 2015. szeptember 10-i határozatával megállapította, hogy a módosítás iránti kérelem megfelel az 1151/2012/EU rendeletnek. Az ez ellen benyújtott jogorvoslati kérelmet a Bundespatentgericht (szövetségi szabadalmi bíróság, Németország) elutasította, és engedélyezte a Bundesgerichtshofhoz (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) benyújtandó felülvizsgálati kérelmet.
- 5 A Bundespatentgericht (szövetségi szabadalmi bíróság) elfogadhatatlannak tartotta a jogorvoslati kérelmet, mivel a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél jogos érdeke nem érintett. E tekintetben különbséget kell tenni a bejegyzési kérelem és a termékleírás módosítása iránti kérelem között. A termékleírás módosítása esetén nem áll fenn jogos érdek a máshol letelepedett termelők tekintetében, akik az oltalom alatt álló megjelölést egyébként sem használhatnák. Az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott termékekkel való pusztán kereskedelem önmagában nem alapozhat meg jogos érdeket. Az oltalom alatt álló földrajzi jelzés értékének vélt csökkenése vagy a termék hírnevének vagy hitelének csorbulása kizárólag a földrajzi származási területen letelepedett

termelőket érintené. Egyébként a kérelem megalapozatlan is lenne, mivel az érvényben lévő termékleírásból nem állapítható meg adalékanyagokra vonatkozó általános tilalom. Még ha a módosítás iránti kérelem az 1151/2012/EU rendelet 53. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében vett „lényeges módosításokat” eredményezne is, ezek kivétel nélkül objektív módon igazolhatók.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 6 A termékleírás kért módosítására a hatálybalépése óta – a védjegy törvényben szereplő nemzeti végrehajtási rendelkezésekkel összefüggésben értelmezett – 1151/2012/EU rendelet alkalmazandó.
- 7 Az 1151/2010/EU rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdése szerint a vizsgálat során a tagállam nemzeti felszólalási eljárást indít, ami biztosítja az oltalom alatt álló eredetmegjelölések és az oltalom alatt álló földrajzi jelzések bejegyzése iránti kérelem megfelelő közzétételét, és észszerű határidőt állapít meg, amelyen belül minden, jogos érdeklélő és a tagállam területén székhellyel vagy lakóhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy felszólalással élhet a kérelemmel szemben. A termékleírás nem kisebb jelentőségű módosítása iránti kérelmekkel kapcsolatos eljárások az 1151/2012/EU rendelet 53. cikke (2) bekezdésének első albekezdése szerint szintén az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke szerinti eljárás hatálya alá tartoznak. Amennyiben a javasolt módosítások kisebb jelentőségűek, a tagállamban és uniós szinten egyszerűsített eljárást folytatnak le; felszólalási eljárásra nem kerül sor.
- 8 A felülvizsgálati eljárás céljából feltételezni kell, hogy a termékleírás kért módosítása esetében nem kisebb jelentőségű módosításokról van szó. A német szabadalmi és védjegy hivatal a védjegy törvénynek a kérelem benyújtásának időpontjában hatályos 510/2006/EK rendelet 9. cikke (2) bekezdésének első mondatával összefüggésben értelmezett releváns rendelkezései szerint a nem kisebb jelentőségű módosításokkal kapcsolatos eljárást indította meg.
- 9 Az uniós jog releváns rendelkezéseit átültető védjegy törvény szerint a közzétételtől számított két hónapon belül minden, jogos érdeklélő és a Németországi Szövetségi Köztársaságban székhellyel vagy lakóhellyel rendelkező személy felszólalással élhet az oltalom alatt álló földrajzi jelzés bejegyzése iránti kérelemmel szemben a német szabadalmi és védjegy hivatalnál. Ez megfelelően alkalmazandó a termékleírás nem kisebb jelentőségű módosítása iránti kérelmekre. Amennyiben a német szabadalmi és védjegy hivatal a határozatával megállapítja, hogy a termékleírás módosítása iránti kérelem megfelel az 1151/2012/EU rendelet szerinti követelményeknek és az e rendelet végrehajtása céljából elfogadott rendelkezéseknek, az e határozattal szembeni jogorvoslat azon személyeket illeti meg, akik a kérelemmel szemben határidőn belül felszólalással éltek, vagy akiknek jogos érdekét a helyt adó határozat a módosított leírás alapján érinti. Ezek a feltételek teljesülnek. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél határidőn belül felszólalással élt.

- 10 A Bundespatentgericht (szövetségi szabadalmi bíróság) mindazonáltal helytállóan indult ki abból, hogy a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő félnek ezenkívül igazolnia kell, hogy a szabadalmi hivatalnak a termékleírás módosítása iránti kérelemnek helyt adó határozata jogos érdekét érinti. Ez az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke (4) bekezdésének második albekezdéséből következik.
- 11 Az ezt követően a nemzeti hatóságok által megválaszolandó azon kérdés, hogy mit kell érteni az olyan „jogos érdek” alatt, amely lehetővé teszi a bírósági felülvizsgálatot, az uniós jogi rendelkezésekből nem állapítható meg egyértelműen, és az Európai Unió Bírósága általi tisztázást igényel.
- 12 Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatából és a közös alkotmányos hagyományokból, valamint az EJEE 6. és 13. cikkéből az következik, hogy a bírósági felülvizsgálatnak főszabály szerint lehetségesnek kell lennie (lásd: a Bíróság 1992. december 3-i Oleificio Borelli kontra Bizottság ítélete, C-97/91, EU:C:1992:491, 14. pont; a Bíróság 2001. december 6-i Carl Kühne és társai ítélete, C-269/99, EU:C:2001:659, 57. pont; a Bíróság 2002. január 30-i La Conqueste kontra Bizottság végzése, C-151/01 P, EU:C:2002:62, 46. pont; a Bíróság 2009. július 2-i Bavaria és Bavaria Italia ítélete, C-343/07, EU:C:2009:415, 57. pont). Eszerint a bíróság általi felülvizsgálhatóság főszabály szerint az olyan cselekmények tekintetében is szükséges, mint a termékleírás módosítása iránti kérelem, amely egy uniós intézkedés elfogadására irányuló eljárás szükséges szakaszának minősül. Azon nemzeti bíróságoknak, amelyek egy oltalom alatt álló földrajzi jelzés bejegyzése iránti kérelem vagy – mint a jelen ügyben – a termékleírás módosítása iránti kérelem jogszerűségéről döntenek, ennek során ugyanazon vizsgálati kritériumokat kell alkalmazniuk, mint más olyan végleges határozatok esetében, amelyeket az érintett nemzeti hatóság fogad el, és amelyek sérthetik a harmadik személyek által az uniós jogból levezetett jogokat. A megfelelő kereset következképpen akkor is elfogadhatónak minősül, ha a nemzeti eljárási rendelkezések ezt ilyen esetben nem írják elő (lásd: Oleificio Borelli kontra Bizottság ítélet, 13. pont; Carl Kühne és társai ítélet, 58. pont; La Conqueste kontra Bizottság végzés, 47. pont).
- 13 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint ebből nem következik, hogy az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke (4) bekezdésének második albekezdése keretében lehetővé kellene tenni a közérdekű keresetindítást. Mindazonáltal az 1151/2012/EU rendelet 12. cikkének (1) bekezdése szerint az oltalom alatt álló földrajzi jelzést minden olyan gazdasági szereplő használhatja, amely az adott termékleírásnak megfelelő terméket forgalmaz. Ebből kiindulva felmerül a kérdés, hogy a termékleírás nem kisebb jelentőségű módosítására irányuló eljárásban elegendő lehet-e valamely természetes vagy jogi személy bármely tényleges vagy esetleges, valószínűtlennek nem tekinthető gazdasági érintettsége ahhoz, hogy megalapozza a kérelemmel szembeni felszólaláshoz vagy a kérelem tárgyában hozott kedvező határozattal szembeni jogorvoslathoz szükséges, az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdése és (4) bekezdésének második albekezdése értelmében vett jogos érdek (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés).

- 14 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a jogos érdek ilyen tág értelmezése ellen szól, hogy ez végeredményben kiüresítené a „jogos” érdekre vonatkozó követelményt, mivel a felszólaláshoz és a jogorvoslathoz való jog elégtelenül lenne körülhatárolva.
- 15 A felszólaláshoz és a jogorvoslathoz való jognak az 1151/2012/EU rendelet 49. cikke (3) bekezdésének első albekezdése és (4) bekezdésének második albekezdése által a jogos érdekre vonatkozó követelménnyel elérni kívánt korlátozását úgy lehetne figyelembe venni, hogy az ilyen jogos érdek (csak) azon gazdasági szereplőket illeti meg, amelyek hasonló termékeket vagy élelmiszereket állítanak elő, mint azok a gazdasági szereplők, amelyek számára valamely, oltalom alatt álló földrajzi jelzést bejegyezték (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés). A jogos érdekekkel rendelkező gazdasági szereplők e csoportjának meghatározása céljából figyelembe lehetne venni a tisztességtelen piaci magatartásokra vonatkozó jogban irányadó konkrét versenyviszonyokat. Eszerint abból kellene kiindulni, hogy egyfelől a felszólalással élő személyek, másfelől pedig a földrajzi területen letelepedett termelők esetében olyan versenytársakról van-e szó, amelyek hasonló termékeket vagy szolgáltatásokat ugyanazon végső fogyasztói körön belül kísérelnek meg értékesíteni, és ennél fogva az egyik versenytárs versenymagatartása hátrányosan érintheti a másik versenytársat, tehát akadályozhatja vagy zavarhatja azt az értékesítésben.
- 16 Ilyen értelmezés mellett szól a tisztességes verseny védelme. Kétségtelen, hogy az 1151/2012/EU rendelet célja az 1. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint annak biztosítása, hogy az értéknövelő jellemzőkkel és sajátosságokkal rendelkező mezőgazdasági termékek és élelmiszerek termelői és előállítói tisztességes versenyfeltételek mellett tevékenykedhessenek. A mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-előállítók egy bizonyos csoportjának ezen (indokolt) támogatása azonban nem eredményezhet az e csoporthoz nem tartozó mezőgazdasági termelőkkel és élelmiszer-előállítókkal szembeni jogosulatlan versenyelőnyt. E versenytársaknak a tisztességes verseny védelme céljából lehetőséget kell kapniuk hatósági vagy bírósági eljárás kezdeményezésére, ha fennáll annak a veszélye, hogy az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátható termékek már nem tartják be azt, amit a termékleírás szerint a fogyasztóknak ígérnek.
- 17 A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél meggyőzően adta elő, hogy a termékleírásnak a kérelmező által kért módosítása azt eredményezi, hogy a „Spreewälder Gurken” oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott termékeket – a termékleírásban leírt, az oltalmat megalapozó, a földrajzi területtel fennálló összefüggés ellenére – már nem „hagyományos tartósítási és feldolgozási módszerekkel” dolgozzák fel, és ez a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél számára gazdasági következményekkel jár. Amennyiben e kifogás megalapozott – ami a jogorvoslathoz való jog keretében mindazonáltal nem bír jelentőséggel –, ez a földrajzi területen letelepedett termelők számára versenyelőnyt eredményez. A számukra az 1151/2012/EU rendelettel biztosított versenyelőnnyel ellentétben, amely a termékek különleges jellegén alapul, az ilyen versenyelőny jogosulatlan lenne. A termékleírás ilyen módosítása megengedné a földrajzi területen

letelepedett termelők számára, hogy az uborkáikat az értékesítést előmozdító „Spreewälder Gurken” jelzéssel lássák el, és e tekintetben az e megjelölést megalapozó hagyományos tartósítási és feldolgozási módszerekre utaljanak, jóllehet az alkalmazott módszerek esetében (már) nem hagyományos módszerekről van szó.

- 18 Az a körülmény, hogy az oltalom alatt álló földrajzi jelzés csak bizonyos jogosultak számára nyújt védelmet, nem jelenti azt, hogy a jogosultsággal nem rendelkező személyek nem kérdőjelezhetik meg ezt a védelmet. Így hasonló módon a védjegy megszűnésének megállapítása iránti keresetet bárki megindíthatja; ehhez még jogos érdek sem szükséges. Ezenkívül a földrajzi megjelölés nem csak jogokat biztosít, hanem kötelezi is a termelőt a termékleírásból eredő követelmények betartására. Ez a kötelezettség legalábbis a tisztességes versenyt is szolgálja, és annak a nem a földrajzi területen termelő versenytársak által megkövetelhetőnek kell lennie.
- 19 Végül figyelembe vehető, hogy különbséget kell tenni a jogos érdekekkel szemben egyfelől a bejegyzési eljárásban, másfelől a termékleírás módosítása keretében támasztott követelmények között, és hogy a módosítás iránti kérelem esetében csak azon termelők rendelkeznek jogos érdekekkel, akik a földrajzi területen a termékleírásnak megfelelő termékeket állítanak elő, vagy konkrétan ilyen termékek előállítását tervezik (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés).
- 20 A Bundespatentgericht (szövetségi szabadalmi bíróság) a bejegyzési eljárás és a módosítási eljárás közötti ilyen különbségtételből indult ki, és azt feltételezte, hogy a kiterjedt hatásokkal járó bejegyzési eljárásban a jogos érdeket tágan kell értelmezni. A termékleírás módosítása esetében ezzel szemben a máshol letelepedett termelők eleve nem rendelkeznek jogos érdekekkel, mivel ki vannak zárva az oltalom alatt álló földrajzi jelzés használatából.
- 21 Ez a különbségtétel minden bizonnyal már a rendelet egyértelmű szövegével is ellentétes. Az 1151/2012/EU rendelet 53. cikke (2) bekezdésének első albekezdése a termékleírás nem kisebb jelentőségű módosításával kapcsolatos eljárás tekintetében a bejegyzési eljárásra vonatkozó, az 1151/2012/EU rendelet 49–52. cikke szerinti rendelkezésekre utal anélkül, hogy a módosítási eljárás tekintetében eltérően határozná meg a „jogos érdek” fogalmát. Ezenkívül az ilyen különbségtétel esetén fennállna annak (visszaélésszerű) lehetősége, hogy a földrajzi jelzést először egy költséges vagy szigorú termékleírással jegyeztetik be, hogy azt később egy módosítási eljárásban „felhígítsák”, amely eljárás keretében a máshol letelepedett termelőknek már nincs felszólalási lehetőségük. Ez – még akkor is, ha az ilyen kérelem a nemzeti szabadalmi hivatal és a Bizottság előtti eljárásban két hivatalos vizsgálatnak van alávetve – szintén az ellen szól, hogy másképpen értelmezzék a „jogos érdek” fogalmát a módosítási eljárásban, mint a bejegyzési eljárásban.

- 22 Nem állapítható meg az sem, hogy a módosítás iránti kérelmek esetében miért csak a helyi termelőket illetné meg jogos érdek és ezáltal a felszólalási és jogorvoslati lehetőség. Különösen nem meggyőző ebben az összefüggésben a védjegyjoggal való összehasonlítás, amelyre a kérelmező hivatkozik. Kétségtelen, hogy az oltalom alatt álló földrajzi jelzések védjegyjogi oltalomban részesülnek (lásd: a Bíróság 1992. november 10-i Exportur ítélete, C-3/91, EU:C:1992:420, 37. és azt követő pont; a Bíróság 2003. május 20-i Ravil ítélete, C-469/00, EU:C:2003:295, 49. pont; a Bíróság 2003. május 20-i Consorzio del Prosciutto di Parma és Salumificio S. Rita ítélete, C-108/01, EU:C:2003:296, 64. pont). A védjegyjogoktól eltérően, amelyek esetében a hasznosítók vagy a viszonteladók általában nem befolyásolják a védjegy alatt forgalmazott termékek minőségét, a földrajzi jelzés oltalmát a terméknek a földrajzi területtel való összefüggése indokolja (lásd az 1151/2012/EU rendelet 5. cikkének (2) bekezdését), amelyet a termékleírás alapoz meg, és abban van rögzítve. Az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott termék lényeges jellemzőit a termékleírás határozza meg. Az oltalom alatt álló földrajzi jelzés bejegyzése ennél fogva nem csak jogokat alapoz meg, hanem bizonyos követelmények, elsősorban a termékleírásban rögzített követelmények betartására vonatkozó kötelezettséget is. Azon gazdasági szereplőknek, amelyek termékeit a földrajzi területen állítják elő, és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel látják el, és azzal hirdetik, be kell tartaniuk a termékleírásban szereplő előírásokat (lásd erről az 1151/2012 rendelet (47) preambulumbekkezdését is). Ebben az esetben azonban a máshol letelepedett termelőknek is jogosultnak kell lenniük a termékleírás olyan módosításának vitatására, amelynek esetében fennáll annak a veszélye, hogy a termék minősége vagy hitele az 1151/2012/EK rendelet 5. cikkének (2) bekezdése ellenére már nem a földrajzi eredetre vezethető vissza.